

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІЖНАРОДНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ЦЕНТР**

II Міжнародна науково-практична конференція

**МОВНА ОСВІТА В СУЧАСНИХ ЗВО:
ТЕНДЕНЦІ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ
(електронне видання)

20-21 травня 2021 року

Біла Церква

УДК 378.016:81(063)

Мовна освіта в сучасних ЗВО: тенденції, виклики, перспективи: збірник доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції, 20-21 травня 2021 р. / За заг. ред. А. О. Будугая. – Біла Церква: БНАУ. – 81 с.

Збірник містить матеріали доповідей учасників II Міжнародної науково-практичної конференції «Мовна освіта в сучасних ЗВО: тенденції, виклики, перспективи», що присвячені висвітленню актуальних питань мовної освіти в сучасних ЗВО.

Рецензенти:

Олена Юріївна Матушек, д. філол. наук, професор, завідувач кафедри історії української літератури Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Лариса Василівна Бережан, канд. філол. наук, доцент кафедри української літератури Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича.

Загальна редакція:

Андрій Олександрович Будугай, асистент кафедри мовної підготовки Міжнародного навчально-наукового інвестиційного центру (МННІЦ) Білоцерківського національного аграрного університету.

Редакційна рада:

Тетяна Миколаївна Рудакова, канд. філол. наук, доцент, в. о. завкафедри мовної підготовки Міжнародного навчально-наукового інвестиційного центру Білоцерківського національного аграрного університету.

Ольга Дмитрівна Будугай, доцент кафедри мовної підготовки МННІЦ БНАУ;

Лілія Анатоліївна Роман, канд. філологічних наук, Чернівецький відділ Всеукраїнської громадської організації Союзу Українок;

Єлизавета Юріївна Скрипкіна, асистент кафедри мовної підготовки МННІЦ БНАУ.

<https://science.btsau.edu.ua/>

Автори несуть відповідальність за достовірність фактів, цитат, посилань на джерела та вживання власних імен.

Права застережені:

© Кафедра мовної підготовки МННІЦ БНАУ, 2021
© Автори доповідей Збірника, 2021

Білоцерківський національний аграрний університет

(Україна, м. Біла Церква)

Кафедра мовної підготовки МННЦ

Czech University of Life Sciences

Чеський університет природничих наук (Чехія, м. Прага)

Deutsch-Ukrainische Wissenschaftliche Gesellschaft e. V. in München (DUWG)

Німецько-українське наукове Об'єднання імені Юрія Бойка-Блохина

(Німеччина, м. Мюнхен)

Институт за исторически изследвания, Българска академия на науките

Институт історичних досліджень Болгарської академії наук

(Болгарія, м. Софія)

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Університет імені Костянтина Філософа (Словаччина, м. Нітра)

Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава

Вітебський державний університет імені П. М. Машерова

(Білорусь, м. Вітебськ)

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

(Україна, м. Харків)

Кафедра мовної підготовки 1

Навчально-наукового інституту міжнародної освіти

Вінницький національний технічний університет (Україна, м. Вінниця)

Кафедра іноземних мов

Запорізький державний медичний університет (Україна, м. Запоріжжя)

Кафедра мовної підготовки

Сумський державний університет (Україна, м. Суми)

Кафедра мовної підготовки іноземних громадян

Тернопільський національний технічний університет

імені Івана Пулюя (Україна, м. Тернопіль)

Кафедра української та іноземних мов

Abcland, центр іноземних мов (Україна, м. Одеса)

Екзаменаційний центр університету Cambridge

ЗМІСТ

<i>II Міжнародна науково-практична конференція «Мовна освіта в сучасних ЗВО: тенденції, виклики, перспективи»</i>		6
1.	Тетяна Миколаївна Алексєєнко , Ірина Миколаївна Кушнір , Наталія Ігорівна Ушакова (м. Харків, Україна) <i>Навчальний комплекс з української мови «паралель» для англомовних студентів-нефілологів</i>	8
2.	Яна Степанівна Білик , Микола Іванович Лісовий (м. Вінниця, Україна) <i>Навчання іноземних студентів української вимови</i>	10
3.	Дарина Дмитрівна Блохин (м. Мюнхен, Німеччина) <i>Психолого-педагогічні засади подолання труднощів у вивченні іноземної мови</i>	13
4.	Андрій Олександрович Будугай (м. Біла Церква, Україна) <i>Етапи роботи над скоромовками у процесі дистанційного вивчення української мови іноземними слухачами. Використання гарячих (швидких) клавіш під час підготовки матеріалів занять</i>	18
5.	Ольга Дмитрівна Будугай (м. Біла Церква, Україна) <i>Культурологічний проєкт «Сім чудес України» як ефективне джерело вивчення лінгвокраїнознавства іноземними громадянами ..</i>	25
6.	Лідія Прокопівна Гайдук , Наталія Валентинівна Гроссу (м. Запоріжжя, Україна) <i>Online course as a means of organizing the independent work of students of the pre-university stage of preparation</i>	29
7.	Наталія Олегівна Димань (м. Біла Церква, Україна) <i>Метод «синквейн» у практиці викладання української мови як іноземної</i>	32
8.	Ірина Мирославівна Захарків (м. Суми, Україна) <i>Переваги застосування лінгвокраїнознавчого підходу у викладанні української мови як іноземної</i>	34
9.	Ірина Євгеніївна Зозуля (м. Вінниця, Україна) <i>Розвиток іншомовної дискурсивної компетенції іноземних студентів</i>	37
10.	Кристья Йорданов (м. Софія, Болгарія) <i>Османсько-турецькі назви видів соколів та яструбів, а також різних видів діяльності, пов'язаних з мисливськими потребами султанського двору та вищих державних службовців в Османській імперії згідно з османськими документами XV-XVI століть</i>	39
11.	Алєна Іванауна Калечиц (м. Нітра, Словаччина) <i>Творческий подход в обучении письменной речи словацких студентов, изучающих русский язык</i>	44
12.	Юлія Григорівна Косенко (м. Суми, Україна) <i>Комунікативні ситуації у процесі навчання української мови як іноземної</i>	47

13.	Лариса Михайлівна Кужелєва , Катерина Іллівна Старостенко (м. Суми, Україна) <i>Організація самостійної роботи з української мови іноземних слухачів довузівського етапу підготовки</i>	50
14.	Віталій Володимирович Макарчук (м. Біла Церква, Україна) <i>Українська мова як чинник національної безпеки (правові аспекти)</i> ..	53
15.	Олександр Іванович Нікітенко (м. Біла Церква, Україна) <i>Правове регулювання у сфері застосування української мови (адміністративний аспект)</i>	55
16.	Ольга Валеріївна Нітенко (м. Київ, Україна) <i>Особливості навчання австрійських студентів в умовах пандемії COVID-19</i>	58
17.	Вікторія Валеріївна Новікова (м. Біла Церква, Україна). <i>Академічна мобільність як фактор інтеграції України в європейський науково-освітній простір</i>	61
18.	Лілія Анатоліївна Роман (м. Чернівці, Україна) <i>Вивчення української мови на матеріалах культурної спадщини України як потужний чинник у збагаченні світогляду та покращенні адаптації іноземних студентів</i>	65
19.	Тетяна Миколаївна Рудакова (м. Біла Церква, Україна – м. Нітра, Словаччина) <i>Особливості використання діалогу-розпитування на заняттях з української мови як іноземної</i>	67
20.	Єлизавета Юріївна Скрипкіна (м. Біла Церква, Україна) <i>Ефективні шляхи свідомого засвоєння нової лексики слухачами мовного курсу</i>	70
21.	Алла Сергіївна Стадній (м. Вінниця, Україна) <i>Організація самостійної роботи студентів у процесі вивчення української мови як іноземної</i>	73
22.	Ірина Семенівна Товт (м. Біла Церква, Україна) <i>Культурологічний підхід до викладання української мови та літератури у ЗВО</i>	75
23.	Ірина Володимирівна Черновалюк (м. Одеса, Україна) <i>Иновационные технологии в иноязычном образовании</i>	78

II Міжнародна науково-практична конференція «Мовна освіта в сучасних ЗВО: тенденції, виклики, перспективи»

Онлайн-конференція, організована *кафедрою мовної підготовки* Міжнародного навчально-наукового інвестиційного центру Білоцерківського національного аграрного університету, відбулася 20 – 21 травня 2021 року.

Співорганізаторами конференції виступили:

- Чеський університет природничих наук (*Чеська Республіка, м. Прага*);
- Німецько-українське наукове Об'єднання імені Юрія Бойка-Блохина (*Німеччина, м. Мюнхен*);
- Інститут історичних досліджень Болгарської академії наук (*Республіка Болгарія, м. Софія*);
- Університет імені Костянтина Філософа (*Словацька Республіка, м. Нітра*);
- Вітебський державний університет імені Петра Машерова (*Республіка Білорусь, м. Вітебськ*);
- перша кафедра мовної підготовки Навчально-наукового інституту міжнародної освіти Харківського національного університету імені Василя Каразіна (*Україна, м. Харків*);
- кафедра іноземних мов Вінницького національного технічного університету (*Україна, м. Вінниця*);
- кафедра мовної підготовки Запорізького державного медичного університету (*Україна, м. Запоріжжя*);
- кафедра мовної підготовки іноземних громадян Сумського державного університету (*Україна, м. Суми*);
- кафедра української та іноземних мов Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя (*Україна, м. Тернопіль*);
- Екзаменаційний центр університету Cambridge Abcland, центр іноземних мов (*Україна, м. Одеса*).

Учасників конференції привітали професори Віталій Петрович Новак (перший проректор БНАУ), Дарина Дмитрівна Блохин (Президент НУНО, ФРН), Тетяна Василівна Нікітіна (Білорусь), Олександр Анатолійович Склярєнко (Китай).

Упродовж двох днів конференції лунали цікаві доповіді колег із різних куточків України та зарубіжжя. Науковці-методисти активно ділилися накопиченим досвідом, розкривали важливі нюанси роботи з іноземними здобувачами освіти.

Після виступів доповідачів нерідко тривала наукова дискусія, активними учасниками якої були досвідчені викладачі Ірина Євгенівна Зозуля (м. Вінниця), Альона Іванівна Калечиц (Білорусь – Словаччина), Ольга Вікторівна Гриценко (м. Запоріжжя), Марія Ігорівна Тихоновська (м. Одеса), Лілія Анатоліївна Роман (м. Чернівці), Ірина Миколаївна Кушнір (Харків), Ірина Анатоліївна Рижова (Київ). Вони не тільки обговорювали порушені доповідачами проблеми, але й давали слушні поради з власного досвіду праці з інокомунікантами.

Доповіді співорганізаторів конференції доповнили представники таких навчальних закладів:

- Університету Григорія Сковороди в Переяславі,
- Вінницького національного медичного університету імені Миколи Пирогова,
- Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
- Одеського національного університету імені Іллі Мечникова,
- КЗ КОР «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж»,
- Чернівецького відділу ГО Союзу Українок (м. Чернівці)
- Відокремленого структурного підрозділу «Тернопільський фаховий коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя».

На конференції прозвучали декілька мов: українська, англійська, білоруська, німецька, російська.

Дякуємо всім учасникам за плідну співпрацю та цікаві доповіді.

Тетяна Рудакова, к. філол. н., доц., в. о. зав. кафедри мовної підготовки;

Ольга Будугай, к. філол. н., доц. кафедри мовної підготовки;

Оксана Тихонова, к. філол. н., асистент кафедри мовної підготовки;

Андрій Будугай, асистент кафедри мовної підготовки;

Єлизавета Скрипкіна, асистент кафедри мовної підготовки;

Наталія Димань, асистент кафедри мовної підготовки.

Алла Сергіївна Стадній (м. Вінниця, Україна),
канд. філологічних наук, доцент кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету

doi: 10.33245/20-05-2021-73-75

Організація самостійної роботи студентів у процесі вивчення української мови як іноземної

Анотація: Досліджено особливості організації самостійної роботи студентів у процесі вивчення української мови як іноземної. Встановлено, що самостійна робота є важливою формою організації навчальної діяльності у ЗВО. Визначено чинники, які впливають на ефективність організації самостійної роботи. Запропоновано різні види самостійної роботи з української мови як іноземної. З'ясовано роль викладача в організації самостійної роботи студентів. Створення відповідного освітнього середовища сприятиме саморозвитку, активній самостійній роботі студентів.

Ключові слова: самостійна робота студента, українська як іноземна, іноземні студенти.

The topic: «*Organization of individual work of students in the process of studying Ukrainian as a foreign language*»

Abstract: Specifics of the organization of individual work of students in the process of learning Ukrainian as a foreign language are researched. It is established that individual work is an important form of organization of the educational process in the Free Economic Zone. The factors influencing the efficiency of the organization of individual work are determined. Different types of individual work on learning Ukrainian as a foreign language are described. The role of the teacher in the organization of individual work of the students is clarified. Creating an appropriate educational environment will promote self-development, active individual work of students.

Key words: individual student work, Ukrainian as a foreign language, foreign students.

Однією з важливих форм організації навчального процесу в закладах вищої освіти є самостійна робота студентів. Завдання сучасних педагогів – навчити молодь здобувати знання та ефективно використовувати їх в практичній діяльності. Відповідно до програми навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна» 252 години відведено на практичні заняття, на самостійне опрацювання матеріалу – 168 годин, тобто 40% запланованого часу. Тому якість засвоєння дисципліни залежить як від навчання в аудиторії, у тому числі й самостійного, так і від організації самостійної діяльності студентів за межами університету.

Різні аспекти самостійної роботи студентів досліджували В. Безпалько, В. Бондар, Г. Волкова, О. Глотова, М. Гроза, Н. Кузьміна, М. Карпіна, Є. Полат та інші.

Самостійна робота – це важлива складова сучасного навчального процесу. Викладачі розвивають в іноземних студентів уміння самостійно здобувати знання та прагнення до самовдосконалення й саморозвитку.

Ефективна самостійна робота можлива лише тоді, коли є стійка мотивація. Мотивація до вивчення української мови як іноземної обумовлюється практичною спрямованістю дисципліни, що передбачає вільне та активне спілкування у навчальній, професійній, побутовій та інших комунікативних сферах та сприяє засвоєнню необхідних знань навчально-професійного, наукового, країнознавчого та соціально-політичного характеру.

У роботі з іноземними студентами використовуємо аудиторну (опрацювання теоретичних відомостей, виконання вправ, робота з текстами, написання самостійних, контрольних робіт) й позааудиторну самостійну роботу – домашні завдання навчального й творчого характеру, серед яких:

- 1) завдання на закріплення вивченого на уроці матеріалу, тренувальні вправи з граматики, лексики, синтаксису, орфографії;
- 2) завдання, що передують вивченню нової теми (засвоєння лексики, аналіз граматичних конструкцій, вправи на прогнозування змісту);
- 3) вправи для систематизації та узагальнення вивченого;
- 4) завдання для контролю знань та вмінь.

Підвищується зацікавленість студентів і продуктивність самостійної роботи, коли викладач пропонує різнорівневі завдання, серед яких слухач обирає вправи відповідно до своїх знань, інтересів, потреб. Варто пропонувати іноземцям завдання репродуктивного, реконструктивного, евристичного й творчого характеру. Завдання репродуктивного рівня передбачають відтворення здобутих знань, виконання вправ за зразком: написання тренувальних вправ, укладання словника термінів, виконання тестових завдань.

До завдання реконструктивного рівня пропонують ідею його виконання, яку студент реалізовує в конкретний спосіб: складання логічних схем, опорних таблиць, написання анотації до тексту, створення доповіді. Нестандартне завдання евристичного рівня передбачає аналіз проблеми та її самостійне розв'язання: складання діалогів на запропоновану тему, розв'язання проблемної ситуації, аналіз відеоматеріалів, використання арттехнологій (малюнок, колаж, синквейн, твір, презентація).

Творчі завдання можна пропонувати студентам з високим рівнем самостійності й пізнавальної активності, з гнучким мисленням, які здатні встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. До таких завдань належать: написання творів, тез, статей, створення кейсів, проєктів.

Важливо добирати завдання з різних видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання, письма, які допоможуть оволодіти українською мовою як іноземною для ефективного спілкування в україномовному професійному середовищі з усвідомленим використанням лексичних, граматичних, синтаксичних засобів.

Особливого значення набуває самостійна робота в умовах дистанційного навчання. Використання мережі Інтернет, комп'ютерних технологій заохочує студентів до самостійної роботи доступністю, зручністю. Пропонуємо студентам:

- 1) онлайн-спілкування;
- 2) електронне тестування;
- 3) інтерактивні презентації із завданнями;

- 4) дидактичні комп'ютерні ігри;
- 5) роботу з аудіоматеріалами, з текстами, відео.

Провідна роль в організації самостійної роботи студента належить викладачеві, який зобов'язаний спланувати самостійну діяльність студентів, визначити дидактичну мету, розробити завдання, забезпечити методичними матеріалами, продумати види контролю. Це може бути тестування, усне й письмове опитування, написання творчої роботи, презентація тощо. Аналізуючи якісні показники самостійної роботи, педагог моніторить ефективність навчального процесу і коригує його.

Правильно організована самостійна робота сприяє оптимальному засвоєнню навчального матеріалу, розвитку логічного мислення, мовлення, формуванню потреб саморозвитку. Використання традиційних й інноваційних технологій дозволяє викладачеві реалізувати компетентнісний та особистісно-орієнтований підхід.

Список літератури:

1. Чернуха О. В. Стимулювання іноземних студентів до пошукової діяльності в ході самостійної роботи. URL: http://innovations.kmpu.edu.ua/ENFV/2011_1/11ovmsfp.pdf
2. Касьяненко Т.А. Викладання української мови як іноземної: принципи оптимізації та інновації. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua>
3. Мацько Л. Інноваційні технології викладання української мови як іноземної на підготовчому відділенні університету. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2011. – Вип. 6. – С. 229–238.

УДК 811.161.

Ірина Семенівна Товт (м. Біла Церква, Україна),
*канд. історичних наук, викладач української мови та літератури, доцент
КНЗ КОР «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж»*

doi: 10.33245/20-05-2021-75-78

Культурологічний підхід до викладання української мови та літератури у ЗВО

Анотація: У тезах розглядається культурологічний підхід до викладання української мови та літератури у ЗВО.

Акцентується увага на особливостях викладання дисциплін філологічного циклу у вищому навчальному закладі. Звертається увага на певні недоліки у викладанні української мови та літератури у закладі вищої освіти, досліджується поліфункціональність української мови та літератури у ЗВО.

Ключові слова: культурологічний підхід, українська мова, культурологія, українська література, вищий навчальний заклад.